

Herdabrev - Från konflikt till gemenskap

Under 2017 uppmärksammas en händelse som fick stora konsekvenser för den kristna tron i Europa. År 1517 initierade Martin Luther en process som i historieskrivningen kallas reformationen. Den utgör sålunda särskilt för våra evangelisk-lutherska medkristna en viktig referenspunkt i deras kyrkliga tradition och identitet. Men eftersom reformationen är otänkbar utan den katolska bakgrunden är det lämpligt att också vi katolska kristna reflekterar över detta, vilket redan har kommit till uttryck i publikationen *Från konflikt till gemenskap*. Den är ett resultat av dialogen inom den luthersk-romersk-katolska kommissionen för Kyrkans enhet. I denna skrift inriktar man sig på en gemensam åminnelse, och den präglas av besinning snarare än triumfalism.

Reformationen har nämligen – trots alla begripliga orsaker – förorsakat en splittring i kristenheten som den än i dag smärtsamt lider av. Av den anledningen kan 500-årsminnet av reformationsskeendet inte vara något som ska firas i egentlig mening. Det bör snarare vara något att minnas ångerfullt.

Försoningsprocessen mellan den katolska kyrkan och reformationens kyrkor började redan för flera decennier sedan. Vi får dock inte tröttna utan måste fortsätta med att bemöda oss om den fulla enheten i Kristus.

Den katolska kyrkan var i början av 1500-talet verkligen i behov av reform, något som inte bara Martin Luther utan också andra på den tiden var medvetna om och gav uttryck för. Men i stället för att ta itu med de nödvändiga läromässiga frågorna gjorde de kristna i olika konfessioner varandra mycket ont. Som avslutning på Böneveckan för de kristnas enhet tidigare i år bad påven Franciskus om ”barmhärtighet och förlåtelse för katolikens beteende, som inte har varit i samklang med evangeliet, gentemot andra kristna”. Några evangelisk-lutherska präster i Sverige har bemött detta genom att också be oss katoliker om förlåtelse.

Den viktiga frågan är nu, hur vi tillsammans kan gå vidare för att växa samman i tro, hopp och kärlek. Vi, de katolska biskoparna i norra Europa, vill gå denna försonings väg tillsammans med våra lutherska bröder och systrar, och göra allt för att främja enheten.

Ecclesia semper reformanda

Kyrkan måste alltid låta sig omvändas och förnyas av Kristus. Vi är visserligen ett heligt folk, men ett syndarnas folk på pilgrimsvandring mot evigheten. Omvändelse, ånger och mognad i tron är viktiga hållpunkter på denna väg. Den katolska kyrkan har genom Andra Vatikankonciliet öppnat sig för mycket av sådant som också är viktigt för evangelisk-lutherska kristna, till exempel Bibelns roll och betydelsen av det gemensamma prästadömet av alla döpta. Därigenom har egentligen många olikheter försvunnit.

Det som fortfarande skiljer oss åt gäller bland annat Kyrkans sakramentalitet, liksom hur sakramenten och ämbetena förstås. Som katoliker tror vi att Kyrkan är ett grundsakrament, i den meningen att det människoblivna Ordet blir närvarande genom sakramenten, för att i kärlek förena sig med oss och förvandla oss i sig självt.

Samtidigt ser vi att många trogna evangelisk-lutherska kristna öppnar sig mer och mer för dessa aspekter. En fråga som kvarstår och som båda sidor upplever som smärtsam gäller den om gemensam eukaristi. Även om denna längtan är berättigad måste enheten kring Herrens bord också återspegla den fulla enheten i tron.

Också Petrusämbetet är för många evangelisk-lutherska kristna svårt att förstå sig på. Genom påven Franciskus personlighet har det dock blivit mer begripligt. Redan påven Johannes Paulus II uppmanade alla icke-katolska kristna, att reflektera över andra möjliga sätt att utöva Petrusämbetet på (*Ut unum sint*, nr 95).

Marias och helgonens roll har också av hävd varit en stridsfråga. Men bland många icke-katolska kristna erkänns nu på nytt Marias betydelse som Guds Moder och förebild i tron.

Trots ett ömsesidigt närmande i frågor som rör trosläran tycks på senare tid större skillnader ha uppkommit i etiska och moraliska frågor. Även om detta i viss bemärkelse försvårar dialogen, får den likväl inte upphöra.

En definition av den kristna tron

Kristna har i alla tider formulerat lärosatser, antingen för att klart definiera trosläran i avgränsning gentemot falska uppfattningar eller för att kunna förmedla den på ett begripligare sätt. Sådana formuleringar har ofta utvecklats till stridsfrågor, som under lång tid skapat skarpa fronter mellan kristna. På så vis fungerade också reformatorens principer starkt åtskiljande under århundraden. Det är för oss katoliker ändå fruktbart att konstruktivt brottas med dessa principer.

Sola fide

Tron är ovillkorligen nödvändig för rättfärdiggörelsen. De centrala tros mysterierna – till exempel om Treenigheten, om Jesus Kristus, om frälsningen och rättfärdiggörelsen – delar vi med våra evangelisk-lutherska bröder och systrar. Vi gläder oss åt denna enhet i tron, som är grundad i ett enda dop och som kommer till uttryck i den gemensamma deklARATIONEN om rättfärdiggörelseläran. Därför är det också vår uppgift att bära ett gemensamt vittnesbörd om dessa trossanningar i vårt sekulära samhälle. I våra nordiska länder, i vilka visserligen den stora majoriteten människor är döpta men där bara några få praktiserar sin tro, är det nödvändigt att förkunna det glada budskapet tillsammans och samstämmigt.

Sola Scriptura

Endast genom den heliga Skrift kan vi ta emot den fulla uppenbarelse om frälsningen som erbjuds oss i Kristus. Denna uppenbarelse togs emot och fördes vidare i Kyrkan. Genom läroämbetet kodifierades denna levande tradition i den heliga Skrift. För oss katoliker hör läroämbetet, traditionen och Skriften ihop. I Kyrkan och tillsammans med Kyrkan öppnas Skriften upp för oss. På det viset blir tron alltmer levande för oss. Sedan en tid ökar antalet evangelisk-lutherska kristna som är eniga med oss och som tror att Skriften och Kyrkans tradition är nära förbundna med varandra.

Sola gratia

”Allt är nåd”, säger den heliga kyrkoläraren Thérèse av Lisieux, som man också skulle kunna betrakta som ett katolskt svar till Martin Luther. Utan Guds nåd kan vi inte göra något gott. Utan hans nåd kan vi aldrig vinna det eviga livet. Endast genom Guds nåd kan vi bli rättfärdiga och heliga. Nåden kan verkligen förvandla oss, men vi måste också besvara denna nåd och samverka med den. I Guds Moder Maria, full av nåd och obefläckad, ser vi hur mycket Gud kan åstadkomma i en människa.

För många evangelisk-lutherska kristna är det fortfarande svårt att bejaka denna sanning. Men vi ser också att många av dem öppnar sig för liknande frågor om tillväxt i bön och i helighet.

Simul iustus et peccator

Vi alla är samtidigt rättfärdiga och syndare. Som katoliker tror vi att vi verkligen är syndare. Men genom Guds nåd kan vi i försoningens sakrament få förlåtelse för all skuld. Som döpta kristna är vi kallade till helighet. Kyrkan är en skola i helighet. Helgonen, om vilkas förbön vi kan be, är lysande exempel på och förebilder i denna helighet. Ett av dessa exempel är en kvinna från våra länder, den heliga Maria Elisabeth Hesselblad, som helgonförklarades nyligen. Hon är ett incitament för oss alla, att gå vägen till helighet på ett mer medvetet sätt.

Vi ser att många evangelisk-lutherska kristna också öppnar sig för helgonen som till exempel den helige Franciskus av Assisi och den heliga Moder Teresa av Calcutta. I vår sekulariserade värld har vi behov av sådana trosvittnen, de är levande och trovärdiga vittnen för vår tro.

Martyrium

Vi vet att många kristna också i vår tid förföljs på grund av sin tro och att det också finns många blodsvittnen. Martyriet för samman kristna från olika kyrkor. Vi har alla kristna i bland annat Mellanöstern i åtanke, som förföljs och ändå troget står upp för Kristus och hans Kyrka. Genom deras förebild blir också vi stärkta i tron. Många kristna från dessa länder har också kommit till oss i Norden. Därför är det viktigt att vi, alla kristna i våra länder, bevarar, slår vakt om och fördjupar tron. Då kan vi också mer och mer ge ett gemensamt vittnesbörd om den uppståndne Herren.

Framtidsperspektiv

Den gemensamma deklARATIONEN *Från konflikt till gemenskap* avslutas med fem ekumeniska imperativ, som är uppmaningar för oss katoliker och lutheraner för att ta ytterligare steg på den gemensamma vägen till enhet. Dessa är:

1. Utgå från enhetens, inte splittringens, perspektiv och stärka det gemensamma.
2. Låta sig ömsesidigt förändras genom de andras trosvittnesbörd.
3. Förplikta sig att söka synlig enhet.
4. Gemensamt återupptäcka kraften i Jesu Kristi evangelium för vår tid.
5. Gemensamt vittna om Guds nåd i förkunnelsen och i tjänsten för världen.

Även om dessa fem imperativ talar om stora och inte alltid lätta angelägenheter, är deras budskap entydigt, men bara om vi helt ger oss hän till Kristus och gemensamt återupptäcker Evangeliets kraft (jfr 4:e imperativet).

Vi gläder oss och tackar Gud för att den helige fadern påven Franciskus kommer till Lund med anledning av reformationsminnet, för att stärka oss i tron.

Vi inbjuder sålunda alla katoliker till att ledsaga förberedelserna inför påvebesöket med sin bön och att så många som möjligt deltar såväl i det ekumeniska eventet i Malmö Arena som i mässan i Swedbank Stadion. Därigenom visar vi både glädje att som katoliker vara förenade med påven Franciskus och också respekt för våra evangelisk-lutherska medkristna, vars identitet vuxit fram ur reformationen. Trots att olikheter kvarstår är vi i förtröstan på Guds nåd övertygade om att det går att finna vägar till gemensam enhet.

På den heliga Teresa av Avilas fest 15.10.2016

Nordiska Biskopskonferensen

Översättning från tyskan: p. Fredrik Heiding S.J.